

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

הלשון העברית - מוצאה ותולדותיה מן המקורות הקלסיים ועד ימינו - 25115

תאריך עדכון אחרון 03-03-2016

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: הלשון העברית ולשונות היהודים

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: קרית א"י ספרא

מורה אחראי על הקורס (רכז): יוחנן ברויאר

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: yochanan.breuer@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: ב 12-13

תאור כללי של הקורס:

הלשון העברית המדוברת היום היא תוצאה של היסטוריה מיוחדת במינה, שראשיתה בערפילי ההיסטוריה ושיאה בתחיית לשון שלא הייתה מדוברת, תופעה המייחדת את הלשון העברית מכל הלשונות שבעולם.
בקורס זה יתוארו גלגולי הלשון העברית מראשיתה ועד ימינו. התיאור יתפרס על פני תחומי הלשון: ההגה, הצורות, התחביר ואוצר המילים. בכל תקופה יודגמו קווים המאפיינים אותה מכל תחום לשוני תוך הסבר מה סיבת השינויים שנתחוללו בה.
במידת האפשר ייקראו גם טקסטים מאפיינים מכל תקופה.

מטרות הקורס:

המטרה המרכזית של הקורס היא להקנות לתלמיד ידע בסיסי על תולדות הלשון העברית. חלק מן הדברים מאפיינים כל לשון וחלקם מייחד את תולדות הלשון העברית, שגורלה שונה מכל הלשונות הקיימות.
מטרת הקורס היא גם לחשוף את התלמיד לנושאים מרכזיים בבלשנות ובמקומה של הלשון במסגרת מדעי הרוח, והם יידונו במסגרת תיאור תולדות הלשון העברית, כגון מבנה המערכת הלשונית, מטרותיה ודרך תפקודה; הגורמים לשינויים בלשון – ועיקרם התפתחויות פנימיות ומגע עם לשונות זרות; הקווים המאפיינים את הלשונות השמיות; הקווים המאפיינים את הלשון העברית ואת תולדותיה; הזיקה בין תולדות עם ישראל לתולדות הלשון העברית, ועוד.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

להכיר את המערכת הלשונית באשר היא ואת מאפייני הלשונות השמיות
להכיר את תולדותיה המיוחדות של הלשון העברית
לדעת את ייחודי כל תקופה של הלשון העברית
להתבונן בטקסט ולהיות מסוגלים לשייך אותו לתקופה מסוימת לפי לשונו

דרישות נוכחות (%) :

לפי דרישות האוניברסיטה

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. המערכת הלשונית, מבנה ודרכי תפקודה
2. ייחודי הלשונות השמיות; ייחודי הלשון העברית; ייחודי ההיסטוריה של הלשון העברית
3. המקרא: לשון הפרוזה ולשון השירה
4. הכתובות מתקופת המקרא
5. היחס בין הטקסט המקראי לניקוד; מפעלם של בעלי המסורה

-
6. לשון תקופת בית שני
 7. המגילות הגנוזות מים המלח
 8. לשון חז"ל
 9. החומר האפיגרפי מתקופת חז"ל
 10. לשון ימי הביניים
 11. תחיית הלשון בכתב ותחיית הלשון בדיבור
 12. העברית בת ימינו
 13. המגע בין העברית ללשונות זרות ותוצאותיו
 14. הנורמה בעברית בת ימינו

חומר חובה לקריאה:

- אילן אלדר, "מנדלי מוכר ספרים כמחיה העברית הספרותית", לשוננו עד (תשע"ב), עמ' 395-415
- זאב בן-חיים, "לשון עתיקה במציאות חדשה", הנ"ל, במלחמתה של לשון, ירושלים תשנ"ב, 36-59
- מ' בר-אשר, "לשון חכמים - דברי מבוא", ספר היובל לרב מרדכי ברויאר, ירושלים תשנ"ב
- י' קוטשר, מלים ותולדותיהן, ירושלים תשכ"א, 1-4, 48-53, 73-82
- ח' רבין, "מה הייתה תחיית הלשון העברית", בתוך: ח' רבין, חקרי לשון, ירושלים תשנ"ט, עמ' 359-376

האוניברסיטה הפתוחה, הצורן

חומר לקריאה נוספת:

- מאיה אגמון-פרוכטמן וד"ר עמנואל אלון, "פרקים בתולדות הלשון העברית", הוצאת האוניברסיטה הפתוחה
- אבא בנדיד, לשון מקרא ולשון חכמים, תל-אביב תשכ"ז-תשל"א, עמ' 1-59
- שלמה הרמתי, "עברית שפה מדוברת", משרד הביטחון - ההוצאה לאור
- י' פלמן, "תרומתו של אליעזר בן-יהודה לתחיית הלשון העברית", קתדרה 2 (1976), עמ' 83-95
- חיים רבין, "עיקרי תולדות הלשון העברית", המחלקה לחינוך ולתרבות בגולה של ההסתדרות הציונית העולמית

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

- מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 70 %
- הרצאה 0 %
- השתתפות 0 %
- הגשת עבודה 0 %
- הגשת תרגילים 30 %

הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: